

Franc Ksaver Meško

Življenjska pot

Slovenski pisatelj, pesnik in dramatik Franc Ksaver Meško se je rodil 28. oktobra leta 1874 v zaselku Grmi, ki spada k vasi Gornji Ključarovci pri Svetem Tomažu pri Ormožu. Osnovno šolo je obiskoval pri Svetem Tomažu, nižjo gimnazijo pa v letih 1886–90 na Ptuju. Z šolanjem je nadaljeval na višji gimnaziji v Celju. Po maturi, leta 1894, se je po temeljitem premisleku odločil za študij teologije, saj je v tem poklicu videl sebe kot najprimernejšega za delovanje med ljudstvom in za ljudstvo.

Po treh letih študija v Mariboru se je odločil, da bo študij nadaljeval v Celovcu. Novo mašo je pel 7. julija 1898 v rodni fari sv. Tomaž pri Ormožu. Ker je bil nazadnje študent celovškega bogoslovja, je svojo službeno pot nastopil na Koroškem. Kot kaplan je bil nastavljen najprej v Škocjanu pri Klopinjskem jezeru, zatem v Žabnicah v Kanalski dolini in na Šentanelu nad Prevaljami. Vmes je bil še provizor v Šmarjeti in v Grebinjskem kloštru pri Velikovcu ter v Gnesaou pri Feldkirchnu. Vsi ti kraji so bili takrat naseljeni z večinskim slovenskim življem, razen Gnesaou, ki je bil popolnoma nemški.

Leta 1906 je postal župnik na Šentanelu nad Prevaljami. Po štirih letih je bil premeščen v Marijo na Zilji pri Beljaku, kjer je ostal osem let. To je bil čas prve svetovne vojne, ki je bila na Koroškem še posebej izrazita, saj je pogosto prišlo do trenj med takrat pretežno slovenskim in vse bolj napadalnim nemškim prebivalstvom. Kot zavedni Slovenec je bil pogosta tarča nemških nestrpnostev. V Mariji na Zilji so ga za nekaj dni tudi zaprli pod obtožbo, da je iz cerkvenega zvonika pošiljal signale čez gore na italijansko stran. Po koroškem plebiscitu je situacija postala še težavnejša, napadi nanj še pogostejši, zato je v začetku leta 1919 moral pobegniti čez zasnežene Karavanke v takrat nastalo Jugoslavijo. Nekaj časa je bival na Brezjah, nato pa je bil kaplan v Dravogradu. Leta 1921 je prišel najprej za provizorja, kasneje pa za župnika na Sele pri Slovenj Gradcu. Življenje se mu je tukaj uredilo in ustalilo. Toda le za 20 let. Aprila 1941 je ponovno izbruhnila vojna. Kot mnogo duhovnikov so tudi Meška okupatorske oblasti zaprle. Zaprt je bil najprej v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Od tu so ga selili v Maribor nato pa v Rajhenburg ob Savi. Od tam je bil izgnan v Požego na Hrvaškem, kjer so mu ponudili možnost, da dobi začasno službo na Palah nad Sarajevom. Tam je prišel v četniško ujetništvo, ki pa so, potem ko so zvedeli, kdo je, z njim lepo ravnali. Omogočili so mu, da se je umaknil v Užice, od koder je z vlakom odpotoval v Beograd. Po dolgem čakanju je končno dobil dovoljenje, da se preko Zemuna in Zagreba vrne v Slovenijo. Konec vojne je dočkal v stiškem samostanu, takoj ko je bila možnost, pa se je vrnil na Sele, kjer je ostal do svoje smrti 11. januarja 1964. Na Selskem pokopališču je tudi pokopan.

Literarno delo

Meško je ustvarjal na področju proze, poezije in dramatike. Zelo zgodaj je začel pisati pesmi. Prve je objavil v Vesni, listu, ki so ga izdajali slovenski dijaki v Celju. Zatem je pesmi objavljala še v Ljubljanskem zvonu, Slovenki in pri Mohorjevi družbi. Največ uspeha je požel v proznih delih. Po objavi nekaj črtic v Ljubljanskem zvonu, je za to revijo leta 1897 začel pisati roman **Kam plovemo**. Velik uspeh je požel s knjigama liričnih črtic **Ob tihih večerih** (1904) in **Mir božji** (1906). Njegovo nedvomno najboljšo delo je roman **Na Poljani** (1907), katerega je podnaslovil z Domovini s sladkostjo in bridkostjo ljubljene. V bolj oddaljeno zgodovino je posegel v

povestih **Drama izza davnih dni** (1908), **Črna smrt** (1911) in **Kobilice** (1914). Za mladino je napisal zbirko črtic v šestih knjižicah z naslovom **Mladim srcem**, ki so izšle pri Mohorjevi družbi v letih 1911, 1914, 1922, 1940, 1951, 1964. Napisal je tudi tri drame: **Na smrt obsojeni** (1908), **Mati** (1914) in **Pri Hrastovih** (1921). Za starotrško kulturno društvo je leta 1933 napisal božični misterij **Henrik, gobavi vitez**, katero so uprizorili istega leta za božič.

Po vojni je največ časa posvetil urejanju in pripravljanju svojih del za projekt izbrana dela, ki so izšla pod uredništvom Viktorja Smoleja v letih 1954–1960 pri Mohorjevi družbi. Tam so v 4. knjigi izbranih del izšli tudi njegovi spomini na dogodke med vojno: **Križev pot**, **V četniškem ujetništvu** in **Pod topovi**. Spomine je napisal za časa bivanja v stiškem samostanu.

Ves čas svojega ustvarjenja je pisal tudi dela z religiozno vsebino. Najbolj znane so **Legende o svetem Frančišku** (1927).

Meškova dela so različni prevajalci prevajali v razne tuje jezike. Največ v maloruščino (ukrajiniščina), češčino, slovaščino, švedščino, nemščino in angleščino.

Leta 1924 je slovenjegraški mestni svet proglasil Meška za častnega občana mesta Slovenj Gradec. Leta 1930 pa so Cerkveno ulico preimenovali v Meškovo ulico. Od leta 1974 nosi njegovo ime slovenjegraška knjižnica. Po njem se imenuje tudi moški pevski zbor na Selah. Poleg Slovenj Gradca imajo ulico, poimenovano po Mešku še v Brežicah, Celju, Ljubljani, Mariboru, Ormožu, na Ptuju in v Velenju.

Viri:

Enciklopedija Slovenije

Slovenski biografski leksikon

Viktor Smolej: Izbrana dela Ksaverja Meška 1–5

**Izdalo FILATELISTIČNO DRUŠTVO Slovenj Gradec ob 140. letnici rojstva v
sodelovanju s Koroškim filatelističnem društvom - KFD**

Izdaja zajema:

- **priložnostni poštni žig,**
- **dotisk na kuverti,**
- **osebna poštna znamka**